

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Cīņa pret nabadzību”**(izpētes atzinums)**

(2016/C 133/03)

Ziņotājs: Seamus BOLAND**Līdzziņotāja: Marjolijn BULK**

Sociālo lietu un nodarbinātības ministrija 2015. gada 16. decembra vēstulē ES prezidentvalsts Nīderlandes vārdā un saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“Cīņa pret nabadzību”

(izpētes atzinums).

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2016. gada 28. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 514. plenārajā sesijā, kas notika 2016. gada 17. un 18. februārī (2016. gada 18. februāra sēdē), ar 197 balsīm par, 4 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

EESK:

1.1. atbalsta ES Padomes prezidentvalsts Nīderlandes nolūku pievērsties nabadzības un sociālās atstumtības problēmai, izmantojot integrētas pieejas un sadarbojoties ar attiecīgiem publiskā un privātā sektora dalībniekiem. Taču EESK uzskata arī, ka dalībvalstis jāatbalsta ar kopēju Eiropas satvaru, kas sekmētu šādas pieejas un atvieglotu tās labākās prakses apmaiņu un izplatīšanu, kura tiek īstenota cīņā pret nabadzību un augošo nevienlīdzību, kas ir liela problēma ne tikai pati par sevi, jo nozīmē sociālā taisnīguma trūkumu, bet kas kavē arī ekonomikas attīstību un izaugsmi, kā arī sociālo kohēziju;

1.2. atbalsta ES Padomes prezidentvalsts Nīderlandes centienus veicināt nabadzības apkarošanas jomā īstenotās daudzlīmeņu labākās prakses salīdzinošu izvērtēšanu, taču uzsver, ka pašvaldības un citi dalībnieki, kas īsteno šādu praksi, būtu jāatbalsta ar stabilām valstu stratēģijām;

1.3. mudina ES Padomi vēlreiz uzsvērt apņemšanos, kas iekļauta stratēģijā “Eiropa 2020”, proti, līdz 2020. gadam vismaz par 20 miljoniem samazināt to cilvēku skaitu, kuri dzīvo zem nabadzības sliekšņa;

1.4. šajā sakarā iesaka Padomei ņemt vērā ilgtspējīgas attīstības mērķus – kuri izklāstīti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam – un nodrošināt, lai minētā programma būtu saistīta ar stratēģiju “Eiropa 2020”;

1.5. ir pārliecināta, ka pārvaldības struktūrām Padomes līmenī jābūt līdzsvarotākām, un aicina pastiprināt Ekonomikas un finanšu padomes (*Ecofin*) un Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padomes (*EPSCO*) sadarbību;

1.6. uzskata, ka nodarbinātības un sociālie mērķi Eiropas pusgada norises laikā jāuzskata par tikpat svarīgiem kā makroekonomiskie apsvērumi;

1.7. iesaka Eiropas pusgadā pilnībā ņemt vērā stratēģijā “Eiropa 2020” iekļauto nabadzības samazināšanas mērķi un šo jautājumu risināt sistemātiski visā procesā, sākot ar gada izaugsmes pētījumu (GIP) un valstu reformu programmām (VRP) un beidzot ar konkrētai valstij adresētajiem ieteikumiem, 1) veicot īpašus nabadzības mazināšanas pasākumus; 2) izmantojot salīdzināmus nabadzības līmeņa un politikas efektivitātes rādītājus; 3) obligāti novērtējot sociālo ietekmi visiem reformu plāniem, kas ierosināti valstu reformu programmās un konkrētām valstīm adresētos ieteikumos;

1.8. it īpaši saistībā ar cīņu pret nabadzību aicina atteikties no tādas ES ekonomikas politikas, kas joprojām ir orientēta tikai uz taupību;

1.9. mudina dalībvalstis uzsākt pašām savas integrētas stratēģijas nabadzības apkarošanai un šajā saistībā ņemt vērā Komisijas "Ieteikumu par tādu cilvēku aktīvu integrāciju, kuri ir atstumti no darba tirgus" ⁽¹⁾, kas, pateicoties mijiedarbībai starp trim tā virzieniem – 1) atbilstīgs ienākumu nodrošinājums; 2) integrējoši darba tirgi; 3) piekļuve kvalitatīviem pakalpojumiem –, tiek plaši uzskatīts par visaptverošāko un pilnīgāko stratēģiju nabadzības un sociālās atstumtības novēršanai;

1.10. uzsver, ka dalībvalstīs ir augsts bērnu nabadzības līmenis un steidzami jāīsteno Komisijas ieteikums "Ieguldījums bērnos: nabadzības apburtā loka pārraušana" ⁽²⁾, kas ir daļa no 2013. gada Sociālo ieguldījumu paketes un kura struktūra ir ļoti līdzīga ieteikumam par aktīvu integrāciju, jo tajā ir līdzīgi trīs virzieni: 1) atbilstīgu resursu pieejamība; 2) cenas ziņā pieņemamu kvalitatīvu pakalpojumu pieejamība; 3) bērnu līdzdalības tiesības;

1.11. pauz dziļas bažas par nodarbinātu personu nabadzības līmeņa paaugstināšanos, kuras dēļ ir kritiski jāpārskata nesenie reformu pasākumi, kas veikti, lai, liberalizējot darba attiecības, veicinātu nodarbinātību;

1.12. uzstājīgi mudina Komisiju sākt atsevišķu procesu ar nolūku pilnveidot ES un valstu statistiku nabadzības un nevienlīdzības jomā; tādējādi būtu jāiegūst rūpīgāk pārdomāts kopīgu rādītāju klāsts, kas nodrošinātu attiecīgus datus valstu un ES līmeņa rīcībai – arī pasākumiem, kuri saistīti ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem un Eiropas pusgadu;

1.13. atkārtoti izsaka priekšlikumu ES līmenī ieviest pienācīgu minimālo ienākumu;

1.14. aicina Komisiju ES līmenī aktīvi veicināt pasākumus, kuru mērķis ir nepieļaut un apkarot pārmērīgas parādsaistības un it īpaši kredītu bezatbildīgu izsniegšanu un augļošanu;

1.15. aicina Komisiju nekavējoties ierosināt jaunas vadlīnijas konsultācijām ar sociālās jomas dalībniekiem, dodot tiem iespēju Eiropas pusgada ietvaros strukturēti sniegt ieguldījumu visos procesa posmos, tas ir, izstrādes, īstenošanas un novērtēšanas posmā;

1.16. mudina dalībvalstis labāk izmantot ES fondus, kas pieejami sociālās iekļaušanas atbalstam, un lūdz Komisiju steidzami konsultēties ar dalībvalstīm un ieinteresētajām aprindām, lai noskaidrotu, vai lēmums paredzēt 20 % no Eiropas Sociālā fonda (ESF) sociālās iekļaušanas sekmēšanai un nabadzības apkarošanai tiek faktiski īstenots;

1.17. stingri iesaka Komisijai pieteiktajā "Eiropas sociālo tiesību pilārā" iekļaut efektīvāku un uzticamāku sociālo standartu un sistēmu principus un padarīt cīņu pret nabadzību un sociālo atstumtību par vienu no minētā pilāra svarīgākajiem komponentiem.

2. Ievads

2.1. Padomes prezidentvalsts Nīderlande uzsver, ka nabadzības palielināšanās tendence visā ES ir jāpavērš pretējā virzienā. Kā vienu no līdzekļiem minētā sasniegšanai tā vēlas veicināt dalīšanos ar paraugpraksi, ir īpaši saistībā ar integrētām pieejām un attiecīgo (publiskā un privātā sektora) dalībnieku sadarbību.

⁽¹⁾ OV L 307, 18.11.2008., 11. lpp.

⁽²⁾ OV L 59, 2.3.2013., 5. lpp.

2.2. Lai arī savos atzinumos par nabadzības apkarošanu EESK ir atbalstījusi vairāk lejpēju pieeju, jo tā ir pārliecināta, ka nabadzības novēršana ir lēmumu pieņēmēju (ES iestāžu un dalībvalstu valdību) atbildības joma, komiteja atzinīgi vērtē prezidentvalsts nolūku organizēt salīdzinošu izvērtēšanu, lai iepazītos ar augšupējām pieejām, tas ir, piemēriem par partnerības pieejām, ko dalībvalstis izmanto cīņā pret nabadzību un kurās iesaistīti vairāki dalībnieki, tajā skaitā publiskais sektors, sociālie partneri, vietējā līmeņa un bezpeļņas organizācijas, kā arī sociālās ekonomikas dalībnieki.

2.3. Tādējādi EESK pilnībā piekrīt, ka nabadzības novēršanā ir vajadzīga daudzpusēja pieeja un ka visiem dalībniekiem būtu jādod ieguldījums nabadzības maksimālā samazināšanā. Šajā atzinumā minētos paraugprakses piemērus snieguši vairāki Eiropas ieinteresētie dalībnieki ⁽³⁾.

3. Vispārīgas piezīmes – nepieciešamība cīnīties pret nabadzību

3.1. Lai arī kopš 2008. gada viena otram sekojošas smagas ekonomikas un finanšu krīzes Eiropas Savienībā ir veicinājušas nestabilitātes un nabadzības pieaugumu, lielākajā daļā dalībvalstu sociālās aizsardzības sistēmas ir palīdzējušas mīkstināt krīzes ietekmi. Tomēr līdz ar 2011. gada finanšu krīzi šī tendence pagriezās pretējā virzienā, un budžeta taupības pasākumi sāka ietekmēt sociālos izdevumus, tādējādi saasinot situāciju. Tagad pat Eiropas Komisija atzīst, ka nabadzības samazināšanas mērķis ir ārpus sasniedzamā robežām. Ņemot vērā it īpaši iepriekšminēto, EESK uzskata, ka ir svarīgi steidzami atteikties no tādas ES ekonomikas politikas, kas joprojām ir orientēta tikai uz taupību.

3.2. Bez sociālās aizsardzības gandrīz puse eiropiešu dzīvotu nabadzībā. Taču labklājības politikas trīs svarīgākās funkcijas – automātiska stabilizācija, sociālā aizsardzība un sociālie ieguldījumi – krīzes pārvarēšanai noteikto neseno fiskālo ierobežojumu dēļ tika novājinātas. Šai situācijai jāmainās.

3.3. EESK atzīst arī nesaraujamo saikni starp nabadzību un sliktu veselību, kas liecina par nepieciešamību prioritāri apkarot nabadzību. Nepārtraukti ir pierādījies arī tas, ka apvidos, kuros lielāka iedzīvotāju daļa dzīvo nabadzībā, arī veselība ir sliktāka salīdzinājumā ar bagātākiem apvidiem ⁽⁴⁾. Piemēram, dažviet Apvienotajā Karalistē tika konstatēts, ka vīrieši no nabadzīgākiem apvidiem mirst aptuveni vienpadsmit gadus agrāk un sievietes – septiņus gadus agrāk nekā pārticīgākie viņu līdzinieki ⁽⁵⁾.

3.4. EESK ir pārliecināta, ka stratēģija "Eiropa 2020" būtu daudz efektīvāka, ja to piesaistītu Eiropas pusgamam. Šīs stratēģijas pamatkomponentam arī turpmāk jābūt nabadzības mazināšanai, un dalībvalstu iecerēm jābūt daudz vērienīgākām. Divdesmit astoņu valstu individuālo saistību summa nabadzības samazināšanas jomā neatbilst kopīgajai ES iecerei līdz 2020. gadam palīdzēt izkļūt no nabadzības vismaz 20 miljoniem cilvēku.

⁽³⁾ Somija: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, 49. lpp.
Somija/Vācija: Eurofound (2012), *Active inclusion of young people with disabilities or health problems*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 62.–63. lpp.
Horvātija: <http://www.humananova.org/en/news/0/60/the-impact-of-social-cooperative-humana-nova-in-2013th-year/>.
Austrija, Beļģija, Norvēģija, Slovēnija: <http://www.easpd.eu/en/content/investt> un <http://investt.eu/>.
Zviedrija: http://www.eurodiaconia.org/files/Events/CROSSROADS_20111209_2__AM_2.pdf.
Apvienotā Karaliste: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, 30. lpp.
Skotija: <http://links.alliance-scotland.org.uk/>.
Latvija: *EU Alliance for Investing in Children, Implementation Handbook: Putting the Investing in Children Recommendation into Practice*, 69.–74. lpp.
Spānija: *EU Alliance for Investing in Children (2015), Implementation Handbook: Putting the Investing in Children Recommendation into Practice*, 87.–92. lpp.
Vācija: *Social Inclusion and Dignity in Old Age - Promoting participatory approaches to use reference budgets*, 46.–50. lpp.
Bulgārija, Rumānija: <http://amalipe.com/index.php?nav=projects&id=57&lang=2>.
Spānija: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, 21. lpp.
⁽⁴⁾ Davidson, R., Mitchell, R., Hunt, K. (2008), *Location, location, location: The role of experience of advantage in lay perceptions of area inequalities in health*, *Health & Place*, 14 (2): 167.–181. lpp.
⁽⁵⁾ http://www.audit-scotland.gov.uk/docs/health/2012/nr_121213_health_inequalities.pdf.

3.5. Nabadzības mazināšana galvenokārt ir dalībvalstu kompetencē. Tās savu stāvokli varētu uzlabot, savstarpēji apmainoties ar informāciju par paraugpraksi, izmantojot arī integrētas pieejas un nabadzības apkarošanas nolūkā veiktu sadarbību starp attiecīgajiem (publiskā un privātā sektora) dalībniekiem. Padomei būtu jāaicina dalībvalstis izstrādāt integrētas stratēģijas nabadzības mazināšanai.

3.6. Īpaši palielinās nodarbinātu personu nabadzība. Komisijai būtu jānovērtē, kā nesenie reformu pasākumi, kas veikti, lai, liberalizējot darba attiecības, veicinātu nodarbinātību, ietekmē nodarbinātu personu nabadzību.

3.7. Visā likumdošanas procesā liela nozīme būtu jāpiešķir sociālās ietekmes novērtējumiem, lai labāk ņemtu vērā nabadzības un sociālās atstumtības daudzdimensionālo raksturu (kas ietver ne tikai materiālo nabadzību, bet arī citus nelabvēlīgus sociālos un ekonomiskos apstākļus, piemēram, nevienlīdzīgu piekļuvi izglītībai, nodarbinātībai, mājokļiem, veselības aprūpei un sociālajai līdzdalībai).

3.8. Nabadzība raisa bažas arī pasaules mērogā. ES iestādēm un dalībvalstīm būtu jāņem vērā un savās stratēģijās jāiekļauj 2015. gadā pieņemtie ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi ⁽⁶⁾ (it īpaši 1. mērķis: likvidēt nabadzību visos tās veidos visā pasaulē). Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam ⁽⁷⁾ būtu jāsaista ar stratēģiju "Eiropa 2020".

3.9. EESK ir informēta, ka Komisija drīzumā sāks īstenot "Eiropas sociālo tiesību pilāru" un – atbilstoši Komisijas teiktajam – šajā pilārā liela nozīme būs koncepcijai par dalībvalstu "konverģenci uz augšu" sociālajos jautājumos. EESK mudina Komisiju iekļaut šajā pilārā efektīvu un uzticamu sociālā nodrošinājuma sistēmu izveides principus ⁽⁸⁾ (konkrētāk, spēcīgas sociālos standartus attiecībā uz pienācīgu ienākumu atbalstu visā dzīves ciklā, iekļaujot darba tirgiem un nediskriminējošu piekļuvi augstas kvalitātes pakalpojumiem par visiem pieņemamu cenu) un tādējādi panākt, ka cīņa pret nabadzību un sociālo atstumtību kļūst par vienu no pilāra galvenajiem elementiem.

4. Īpašas piezīmes – izpētāmie instrumenti

4.1. Eiropas Komisija ir darbojusies ļoti aktīvi, ierosinot visaptverošus priekšlikumus, kuri atzīti par ļoti noderīgiem cīņā ar nabadzību. Tas īpaši attiecas uz "Ieteikumu par tādu cilvēku aktīvu integrāciju, kuri ir atstumti no darba tirgus" un uz ieteikumu "Ieguldījums bērnos: nabadzības apburta loka pārraušana". Ja Padome nabadzības apkarošanas jomā vēlas dot priekšroku "integrētai pieejai", tai būtu jāsaņem ar atgādinājumu dalībvalstīm, ka minētie ieteikumi ir aktīvi jāievēro.

4.2. 2013. gada Sociālo ieguldījumu pakete ⁽⁹⁾ ir vēl viena laba Komisijas iniciatīva. EESK jau ir aicinājusi Komisiju iesniegt vērienīgu un visaptverošu programmu sociālo ieguldījumu jomā un popularizēt to visos Eiropas pusgada posmos ⁽¹⁰⁾. Sociālie ieguldījumi attiecas arī uz rīcībpolitiku, kas individuus un ģimenes sagatavo reakcijai uz jauno sociālu risku apstākļiem, kuri pastāv uz konkurenci balstītā zināšanu sabiedrībā, un tos veic, investējot cilvēkkapitālā jau no agras bērnības, nevis vienkārši "labojot" kaitējumu pēc ekonomiskas vai politiskas krīzes brīžiem ⁽¹¹⁾. Tomēr, neraugoties uz sociālo ieguldījumu nopelniem, ne visas dalībvalstis ievēro sociālo ieguldījumu pieeju. Ja Padome vēlas apkopot labāko praksi cīņā pret nabadzību, tai noteikti būtu jāaplūko līdzšinējie sasniegumi sociālo ieguldījumu jomā un jāatbalsta šāda veida iniciatīva ⁽¹²⁾.

4.3. Minimālo ienākumu shēmas dažās dalībvalstīs nav pietiekams līdzeklis nabadzības problēmas risināšanai ⁽¹³⁾. Lai arī kopš 2010. gada dažās valstīs ir veiktas minimālā ienākuma shēmu reformas (tostarp Austrijā, Vācijā, Spānijā un Portugālē) vai arī ir paziņots par reformām, vai tiek īstenoti izmēģinājuma projekti (tostarp Grieķijā un Itālijā), tas nav pietiekami. EESK ir aicinājusi veikt Eiropas līmeņa pasākumus, lai atbalstītu atbilstīgu minimālo ienākumu Eiropā ⁽¹⁴⁾, kā arī veikt ieguldījumus universālās, visaptverošās un atbilstīgās sociālās aizsardzības sistēmās, kas var novērst nabadzības risku visā dzīves cikla laikā ⁽¹⁵⁾. Padomei būtu jāatbalsta visi minētie pasākumi.

⁽⁶⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1300>.

⁽⁷⁾ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

⁽⁸⁾ OV C 13, 15.1.2016., 40. lpp.

⁽⁹⁾ COM(2013) 83 final un pievienotie dokumenti.

⁽¹⁰⁾ OV C 226, 16.7.2014., 21. lpp.

⁽¹¹⁾ Hemerijck (2014) un arī *Social Justice Ireland "Europe. A union for the powerless as well as the powerful"*.

⁽¹²⁾ Sk. *Social Investment in Europe – A study of national policies* ("Sociālie ieguldījumi Eiropā – pētījums par valstu rīcībpolitiku"), EK, 2015.

⁽¹³⁾ Bouget et al (2015) un arī *Social Justice Ireland "Europe. A union for the powerless as well as the powerful"*.

⁽¹⁴⁾ Sk. OV C 170, 5.6.2014., 23. lpp.

⁽¹⁵⁾ Sk. 10. zemsvītras piezīmi.

4.4. Turklāt patēriņa kredītu nepārdomātā un bezatbildīgā piešķiršana un pavirša mājsaimniecību finansiālo spēju izvērtēšana nesēnās krīzes un taupīguma politikas īstenošanas laikā ir bijis cēlonis pārmērīgu parādsaistību spirālei, kas skar jau aptuveni 70 % no parādniekiem, kuri Eiropā dzīvo zem nabadzības sliekšņa; lai gan daļa no viņiem strādā, saņemtā alga nav pietiekama parādu atmaksai. Šāds stāvoklis liek noteikt stingrus pasākumus un patēriņa kredīta piešķiršanas ierobežojumus, īpaši attiecībā uz starpniekiem un nefinanšu struktūrām, kas neievēro noteikumus un mudina aizņemties naudu ar pārmērīgi augstām procentlīkmēm.

5. Īpašas piezīmes – pasākumi pārvaldības jomā

5.1. Euro krīzes dēļ tika veiktas tālejošas izmaiņas Eiropas ekonomikas pārvaldībā. Galvenā uzmanība tika pievērsta makroekonomiskajai stabilitātei un “izaugsmi veicinošām reformām”. Nepietiekama uzmanība līdz šim ir bijusi pievērsta sociālajai pārvaldībai. Tomēr ekonomikas politikā būtu jāņem vērā tās ietekme uz nodarbinātības kvalitāti un sociālo kohēziju. Turklāt, tā kā EMS no sociālās dimensijas tikai iegūtu, pārvaldības struktūrām Padomes līmenī vajadzētu būt labāk līdzsvarotām un būtu jāsekmē *Ecofin* padomes un *EPSCO* padomes sadarbība.

5.2. Nodarbinātības komitejai (*EMCO*) un Sociālās aizsardzības komitejai (*SPC*) būtu jāturpina aktīvi vērtēt valstu reformas kā Eiropas pusgada procesa sastāvdaļu, taču tām būtu pakāpeniski jāsāk apspriesties ar attiecīgajiem Eiropas ieinteresētajiem dalībniekiem ES līmenī.

5.3. Saliktais nabadzības rādītājs, kas izmantots nabadzības definēšanai stratēģijā “Eiropa 2020”, ir balstīts uz trim individuāliem rādītājiem: 1) cilvēki, kuriem draud nabadzība; 2) ļoti trūcīgi cilvēki; 3) cilvēki, kas dzīvo mājsaimniecībās ar ļoti zemu darba intensitāti. Saskaņā ar šo stratēģiju dalībvalstīm, pamatojoties uz minētajiem trim rādītājiem un atbilstoši savām vietējām prioritātēm un apstākļiem, tiek prasīts izvirzīt valsts mērķus ar nolūku sniegt ieguldījumu vispārējā mērķa sasniegšanā. EESK tomēr uzskata, ka saistībā ar dalībvalstīm do to iespēju brīvi izvēlēties starp izklāstītajiem trim rādītājiem, kas ir sekmējusi valstu pieeju dažādību, varētu būt vajadzīgi jauni ieteikumi.

5.4. Eiropas Nabadzības novēršanas tīkla (*EAPN*) 2015. gada valstu reformu programmu novērtējumā teikts, ka 88 % no minētajām programmām nabadzības novēršana nebija izvirzīta par vienu no galvenajām prioritātēm un nevienā no 2015. gadā konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem nav minēta nabadzības mazināšana⁽¹⁶⁾. Tāpēc *EAPN* ierosinājis Eiropas pusgadā vairāk koncentrēties uz sociālajiem jautājumiem, sākot ar gada izaugsmes pētījumiem un beidzot ar visām valstīm adresētajiem ieteikumiem attiecībā uz nabadzības mazināšanu⁽¹⁷⁾. EESK šim priekšlikumam piekrīt un iesaka valstu reformu programmu sagatavošanā, īstenošanā un informēšanā par tām iesaistīt valstu ieinteresētās personas. Vispārīgāk, lai dalībvalstīm būtu iespēja mācīties vienai no otras, Eiropas pusgada ietvaros būtu jāpublisko rezultāti, kas iegūti apspriedēs ar Eiropas un valstu līmeņa ieinteresētajām personām.

5.5. Komisijai vajadzētu sākt atsevišķu procesu ar nolūku uzlabot ES un valstu statistiku nabadzības un nevienlīdzības jomā, lai pilnveidotu šīs daudzdimensionālās sociālās problēmas pārraudzību. Minētā procesa rezultātā būtu jānosaka precīzāks kopīgu rādītāju klāsts, tādējādi nodrošinot attiecīgus datus valstu un ES līmeņa rīcībai, kas ietver pasākumus, kuri saistīti ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem un Eiropas pusgadu.

5.6. Sociālās ietekmes novērtējumi ir līdzeklis, ar ko konstatēt, vai pasākumiem, kurus veic vairākās reformu jomās – fiskālajā konsolidācijā, valsts parāda pārvaldībā, nodokļu politikā, darba tirgū, finanšu tirgu regulēšanā, sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā, publiskajos ieguldījumos utt. –, nav ar nabadzību saistītu risku. Konkrēti, saistībā ar Eiropas pusgadu būtu jāvērtē sociālā ietekme, aktīvi apspriežoties ar sociālajiem partneriem, pilsonisko sabiedrību un ekspertiem dalībvalstīs un ES līmenī.

5.7. Eiropas pusgadā būtu pilnībā jāņem vērā nabadzības samazināšanas mērķis, kas izvirzīts stratēģijā “Eiropa 2020”, un šis jautājums būtu jārisina sistemātiski, visā procesa gaitā 1) veicot īpašus nabadzības mazināšanas pasākumus; 2) izmantojot salīdzināmus nabadzības līmeņa un politikas efektivitātes rādītājus; 3) obligāti novērtējot sociālo ietekmi visiem reformu plāniem, kas ierosināti valstu reformu programmās vai konkrētām valstīm adresētos ieteikumos.

⁽¹⁶⁾ Proti, neraugoties uz faktu, ka Bulgārija 2015. gadā saskārās ar ļoti augstu nabadzības līmeni, nevienā no 2015. gadā konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem šī situācija nebija uzsvērtā.

⁽¹⁷⁾ Sk. *EAPN (2015) “Can the Semester deliver on poverty and participation? EAPN Assessment of the National Reform Programmes 2015”*.

5.8. Lai cīnītos pret nabadzību, sociālo atstumtību un diskrimināciju, dalībvalstīm vajadzētu izstrādāt un īstenot visaptverošas un integrētas valstu stratēģijas. Minētajām stratēģijām būtu jāaptver šādas jomas: pienācīgs ienākumu atbalsts, integrējoši darba tirgi, kvalitatīvas darbvietas, vienlīdzīga piekļuve cenas ziņā pieejamiem augstas kvalitātes pakalpojumiem, ES struktūrfondu labāka izmantošana, migrantu ekonomiskā un sociālā integrācija, cīņa pret diskrimināciju un darbs partnerībā ar sociālajiem partneriem un attiecīgajiem nevalstiskā sektora dalībniekiem.

5.9. Pret pārmērīgām parādsaistībām jācīnās, arī pieņemot atbildīgu politiku kredītu piešķiršanas jomā (stingrs regulējums attiecībā uz starpniekiem un kredītkaršu piešķiršanu, agresīvas reklāmas aizliegums, pārmērīgi augstu procentlīkmu noteikšanas aizliegums, aizliegums atņemt mājokli un citu būtiski nepieciešamu īpašumu), stiprinot starpniecību strīdu izšķiršanā, palīdzot pārmērīgu parādu aprūtinātām personām (otrā iespēja, *New Start policy*), kā arī informējot, izglītojot un nodrošinot pasākumus pārmērīgu parādsaistību novēršanai.

5.10. Dalībvalstīm jāizmanto ES struktūrfondi, lai atbalstītu visu cilvēku sociālo iekļaušanu. Jo īpaši – Komisijai kopā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām būtu nekavējoties jāpārbauda, vai tiek īstenots Padomes lēmums 20 % no Eiropas Sociālā fonda (ESF) novirzīt sociālās iekļaušanas veicināšanai un nabadzības apkarošanai ⁽¹⁸⁾.

6. Īpašas piezīmes – ar ieinteresēto personu līdzdalību saistīti pasākumi

6.1. Viena no stratēģijas “Eiropa 2020” pamatiniciatīvām, Eiropas Sociālā platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, tika veidota kā plašs satvars, kas aptver plašu rīcībpolitikas klāstu, lai palīdzētu sasniegt Eiropas mērķi samazināt nabadzību ⁽¹⁹⁾. Tai būtu bijis jāklūst par pamatu valstu valdību, ES iestāžu un nozīmīgu ieinteresēto personu kopīgai apņēmībai novērst nabadzību un sociālo atstumtību, taču līdz šim tā ir bijusi tikai diskusiju platforma un nav devusi taustāmus rezultātus virzībā uz nabadzības mazināšanas mērķi. Padomei un Komisijai būtu jāapsver veidi, kā minēto pamatiniciatīvu stiprināt kā platformu, ar ko atbalsta paraugpraksi cīņā pret nabadzību, un nodrošināt tās tiešu saikni ar galvenajiem ES procesiem, piemēram, Eiropas pusgadu un stratēģiju “Eiropa 2020”.

6.2. EESK vērš uzmanību uz bijušo Izaugsmes un nodarbinātības integrēto pamatnostādņu 16. apsvērumu, kurā bija skaidri noteikts, ka stratēģija “Eiropa 2020” “būtu jāīsteno, jāuzrauga un jānovērtē partnerībā ar visām valstu, reģionu un vietējām iestādēm, cieši iesaistot parlamentus, kā arī sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus” ⁽²⁰⁾. Ar šo izrakstu uzsvērts, ka jāuzlabo veids, kādā Eiropas pusgada izstrādes, īstenošanas un novērtēšanas posmos notiek apspriešanās ar Eiropas un valstu ieinteresētajām personām.

6.3. EAPN veiktajā analizē uzsvērts, ka pusgada sagatavošanas un īstenošanas posmā nav pienācīgi iesaistītas ES iestādes un attiecīgie (publiskā un privātā sektora) dalībnieki, piemēram, sociālie partneri, nevalstiskās organizācijas u. c. Lai visos pusgada procesa posmos efektīvi iesaistītu pilsonisko sabiedrību, Komisijai ir nekavējoties jāierosina jaunas līdzdalības pamatnostādnes, kā arī jāuzrauga progress valstu ziņojumos un citos uzraudzības dokumentos.

6.4. Tāpat ir jāsadarbjas ar tiem, kurus skar nabadzība, lai uzklautu viņu viedokli un novērstu masveida neapmierinātību, jo īpaši ES jauniešu vidū. Viens no labas prakses piemēriem ir EAPN rīkotas to cilvēku gadskārtējās tikšanās, kuriem ir tieša pieredze nabadzības jomā. EESK aicina Komisiju Eiropas pusgada ietvaros nodrošināt šīm sanāksmēm turpmāku finansiālu atbalstu un tās integrēt apspriedēs par panākumiem virzībā uz nabadzības samazināšanas mērķi. Turklāt šīm sanāksmēm būtu jānotiek arī valstu līmenī.

⁽¹⁸⁾ Sk. <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=lv>.

⁽¹⁹⁾ Sk. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=961>; un OV C 248, 25.8.2011., 130. lpp.

⁽²⁰⁾ Sk. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14338-2010-INIT/lv/pdf>.

7. Īpašas piezīmes – atbildība par daudzlīmeņu paraugpraksi cīņā pret nabadzību

7.1. EESK piekrīt prezidentvalsts Nīderlandes nodomam salīdzinoši izvērtēt daudzlīmeņu paraugpraksi cīņā pret nabadzību, bet uzsver, ka pašvaldības nevar būt vienīgās struktūrvienības, kas ir atbildīgas par šādu piemēru nodrošināšanu. EESK uzskata, ka vietējā un reģionālā līmeņa iniciatīvas nevar aizstāt centrālos pienākumus un garantijas. Ja valdības un publiskā un privātā sektora dalībnieki vēlas sasniegt nabadzības samazināšanas mērķi, tiem ir sistemātiski un strukturēti jāsadarbojas.

7.2. EESK vēlas norādīt, ka, piemēram, Nīderlandē daudzi ar sociālo jomu saistīti pienākumi ir novirzīti pašvaldībām. Dažādu uzdevumu koncentrācija pašvaldību līmenī var būt rentabla un nodrošināt īpaši pielāgotus risinājumus, kas atbilst saņēmēju vajadzībām, bet, kā norādīts Nīderlandē adresētajos ieteikumos, pastāv risks saistībā ar iespējamu finansējuma samazināšanu, no kā ir jāizvairās. Iniciatīvu decentralizācija nav saderīga ar pašvaldību budžeta samazināšanu.

7.3. EESK tāpēc uzskata, ka, lai arī vietējās un reģionālajās pašvaldībās nenoliedzami pastāv laba prakses piemēri, tie nevar un nedrīkst palikt izolēti. To atbalstam ir nepieciešamas valsts stratēģijas.

7.4. EESK uzskata arī, ka, izvēloties paraugpraksi, ko popularizēt, vislielākā uzmanība jāvelta pierādījumos balstītām pieejām (piemēram, tādi jautājumi kā: 1) vai šī iniciatīva darbojas praksē; 2) vai tā var būt noderīga citiem) un saiknes starp attiecīgajām ieinteresētajām personām veicināšanai. Jāizveido arī pienācīga sistēma paraugprakses piemēru apmaiņai.

7.5. Šie prakses piemēri izceļ nepieciešamību īstenot efektīvu sociālo politiku pret nabadzību un sociālo atstumtību, reorganizēt sociālos dienestus, pārskatīt sociālā darba darītāju praksi, lai tā atbilstu nabadzības skarto personu vajadzībām, mudināt sociālos darbiniekus sociālās politikas izstrādē izmantot savu profesionālo pieredzi un, visbeidzot, piešķirt tiesības cilvēkiem, kuri atvieglo nabadzības skarto personu integrāciju un sociālo izaugsmi.

Briselē, 2016. gada 18. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

PIELIKUMS

Par tālāk minēto grozījumu, kurš debatēs tika noraidīts, balsoja vismaz viena ceturtda daļa klātesošo locekļu:

15. grozījums (iesniedzis *Lech Pilaŀski*)**1.15. punkts****Grozīt šādi:**

“stingri iesaka Komisijai pieteiktajā “Eiropas sociālo tiesību pīlārā” iekļaut efektīvāku un uzticamāku sociālo standartu un sistēmu principus un padarīt cīņu pret nabadzību un sociālo atstumtību par vienu no minētā pīlāra svarīgākajiem komponentiem. Kad Eiropas Komisija ierosina risinājumus “Eiropas sociālo tiesību pīlāra” ietvaros, tai vajadzētu ņemt vērā atšķirīgos sociālās un ekonomiskās attīstības līmeņus dažādās dalībvalstīs un apsvērt iespējamo ietekmi – jo īpaši sociālo standartu paaugstināšanas ietekmi – uz nodarbinātību, nabadzības risku un sociālo atstumtību šajās valstīs;”

Grozījums tika nodots balsošanai un noraidīts ar 59 balsīm par, 131 pret un 13 atturoties.
